

ห้องเรียน

ห้องเรียน (Classroom) หมายถึง บริเวณที่จัดขึ้นในโรงเรียนเพื่อให้นักเรียนได้เข้ามาเรียนรู้และทำกิจกรรมต่าง ๆ ในหลักสูตรร่วมกัน บริเวณห้องเรียนจะใหญ่หรือเล็ก ปิดเป็นส่วนสัดหรือเปิดโล่ง ใช้เป็นที่เรียนปกติหรือใช้ปฏิบัติการ จะต้องมึลักษณะที่สนับสนุนการเรียนรู้ตามหลักสูตรด้วย กล่าวคือ จะต้องมึบริเวณพอเหมาะ มีอุปกรณ์เครื่องใช้เพียงพอแก่ความจำเป็น มีสภาพแวดล้อมทางด้านอุณหภูมิ และเสียงที่เหมาะสมไม่เป็นที่อุปสรรคต่อการเรียนรู้ หรือต่อกิจกรรมในห้องเรียน นอกจากนี้ยังต้องสามารถปรับเปลี่ยนสภาพได้บ้าง เมื่อมีกิจกรรมการเรียนรู้อื่นเข้ามาเกี่ยวข้อง

ขนาดของห้องเรียนที่เหมาะสม เกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนของกระทรวงศึกษาธิการ และเกณฑ์มาตรฐานของโรงเรียนในภูมิภาคเอเชียกำหนดว่า ความมีพื้นที่เฉลี่ย ๑.๕๐ ตารางเมตร ต่อนักเรียน ๑ คน ฉะนั้นห้องเรียนที่มีนักเรียน ๓๐ คน ความมีพื้นที่ไม่น้อยกว่า ๔๕ ตารางเมตร หรือมีขนาดห้องไม่เล็กกว่า ๖.๐๐/๘.๐๐ เมตร และความสูงของห้องที่เทศบัญญัติกำหนดไว้ว่าความสูงเฉลี่ย ๓.๕๐ เมตร หรือ ๓.๕๐ - ๔.๐๐ เมตร ตามเทศบัญญัติของบางประเทศในภูมิภาคเอเชีย

ห้องเรียนสำหรับนักเรียนระดับต่างๆ และมีลักษณะพิเศษแตกต่างกัน บ่อยต้องการการจัดสภาพที่แตกต่างกันออกไป ดังนี้ ห้องเรียนสำหรับเด็กก่อนวัยเรียน เด็กวัยนี้ต้องการพื้นที่สำหรับกิจกรรมนันทนาการ ห้องเรียนควรเป็นสภาพการเรียนรู้ที่เป็นธรรมชาติ มีบรรยากาศอบอุ่นเหมือนบ้าน ภายในห้องควรมีบริเวณสำหรับกิจกรรมกลุ่มและเดี่ยว และจัดกิจกรรมใหญ่ๆ ก็ได้ เด็กวัยนี้ต้องการบริเวณส่วนตัว เช่น คานมุดห้อง หนามุข ระเบียบ ใต้โต๊ะ ในกล่อง จึงควรมีบริเวณสำหรับเล่นหลายๆ จุด ห้องเรียนควรมีหน้าต่างกว้าง ฉ่ำยเทอากาศได้ดี และอยู่ในระดับสายตาของนักเรียน เพื่อมองเห็นทั่วทัศนภาพ

นอกได้ หากมีโครงการที่จะให้การศึกษาแก่ผู้ปกครองเกี่ยวกับการจัดการศึกษาระดับนี้ควรทำห้องสังเกตการณ์ที่ติดด้วยกระจกพรางตาที่สามารถมองเห็นจากห้องสังเกตการณ์ได้เพียงด้านเดียวไว้ด้วย

ห้องเรียนสำหรับเด็กประถมศึกษา ห้องเรียนของเด็กวัยนี้ควรมีบริเวณที่นักเรียนจะรวมกลุ่มกันสนทนา ทั้งเล็กและใหญ่ หรือบริเวณที่นักเรียนจะแยกออกมาทำงานส่วนตัวตามลำพังได้ กิจกรรมการเรียนส่วนใหญ่จะประกอบไปด้วยการเคลื่อนไหว การอ่าน เขียน บรรยาย กลุ่มสัมพันธ์ การแสดงนิทรรศการ การร้องรำทำเพลง การเล่านิทาน... ฯลฯ ควรมีบริเวณเก็บหนังสือของครู และนักเรียน เก็บวัสดุอุปกรณ์ และบริเวณจัดนิทรรศการ ถ้าเป็นห้องเรียนขนาดใหญ่ อาจจัดแบ่งบริเวณโดยใช้ตู้ ชั้นวางหนังสือหรือเฟอร์นิเจอร์ แต่ต้องใช้ความสนใจกับการป้องกันเสียงสะท้อน เครื่องใช้ต่าง ๆ ควรคำนึงถึงขนาดของผู้ใช้ด้วย

ห้องเรียนสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษา ห้องเรียนสำหรับเด็กวัยนี้ควรมีความแตกต่างจากห้องเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา เพราะหลักสูตร กิจกรรม และความต้องการพื้นที่และสิ่งแวดล้อมแตกต่างกันมาก ห้องเรียนสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาต้องการบริเวณปรึกษาหารือ วิเคราะห์ข้อมูล อภิปรายร่วมกัน และบริเวณศึกษาค้นคว้าด้วย จึงต้องการพื้นที่ๆ กว้าง แสงสว่างพอเหมาะ มีที่เก็บของ กระดานดำ (Chalk board) บริเวณสำหรับแสดงผลงาน ติดประกาศ และจัดนิทรรศการ ห้องเรียนควรมีการตกแต่งเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ๆ

ห้องเรียนสำหรับนักเรียนพิเศษ เนื่องจากการศึกษาพิเศษมีความจำเป็นมากขึ้นในปัจจุบัน เพราะต้องการช่วยเหลือเด็กที่ความแตกต่างไปจากปกติ ผู้ที่มารับความช่วยเหลือเหล่านี้ บางคนว่างกายพิการ ตาบอด หูหนวก หูตึง มีปัญญาอ่อน พัฒนาการทางร่างกายและจิตใจเป็นไปช้ามาก ผิดปกติทางด้านอารมณ์ หรือมีปัญหาทางการเรียน

เป็นต้น จึงต้องพยายามปรับปรุงหลักสูตร อาคารสถานที่ให้เหมาะกับเด็กที่มีความแตกต่างกันไป เพื่ออำนวยความสะดวกให้นักเรียนทุกคนมีโอกาสศึกษาเล่าเรียนทัดเทียมกับเด็กที่มีความปกติได้ การจัดห้องเรียนจึงมุ่งที่จะให้ความอบอุ่น สุขสบาย ปลอดภัย สามารถจัดกลุ่มสัมพันธ์ และศึกษาเป็นรายบุคคลได้ ซึ่งนักการศึกษา และสถาปนิกจะต้องศึกษาหลักการ ความก้าวหน้าทางการศึกษาพิเศษ แนวโน้มของกฎหมายซึ่งคุ้มครองบุคคลที่มีลักษณะพิเศษ ความสัมพันธ์ระหว่างการศึกษากับการศึกษาปกติ เพื่อให้สามารถจัดสภาพห้องเรียนให้เหมาะสมกับกลุ่มผู้เรียนมากที่สุด

ห้องเรียนวิชาเฉพาะ การเรียนวิชาเฉพาะบางวิชา จะได้ผลดีตามความประสงค์จะต้องใช้สภาพแวดล้อมและ

อุปกรณ์ที่มีความพิเศษแตกต่างกันออกไป เป็นต้นว่า ห้องปฏิบัติการ ห้องเรียนวิชาศิลปะ ห้องดนตรี ห้องนาฏศิลป์ ห้องวิทยาศาสตร์ ห้องพลศึกษา ห้องคหกรรมศิลป์ ห้องอุตสาหกรรมศิลป์ และห้องธุรกิจ... ฯลฯ ห้องเรียนเหล่านี้ต้องการการออกแบบที่ต้องเอาใจใส่เป็นพิเศษเพื่อให้สามารถจัดการเรียนการสอนได้ตามความต้องการทางการศึกษาและหลักสูตร

การวางแผนห้องเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ จะต้องพบทวนตรวจสอบจุดมุ่งหมายทางการศึกษา หลักสูตร-กิจกรรมการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ วิธีสอน กลุ่มผู้เรียน ผลที่ต้องการ ความสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับคนอื่น ความสัมพันธ์ระหว่างบริเวณที่ใช้ห้องเรียนห้องหนึ่งกับห้องอื่นๆ วัสดุอุปกรณ์ที่ต้องใช้ เครื่องตกแต่งต่าง ๆ รวมทั้งการจัดสภาพแวดล้อมที่มีลักษณะพิเศษเฉพาะวิชาอีกด้วย

วิจารณ์ วุฒิบางกูร

บรรณานุกรม

วิจารณ์ วุฒิบางกูร การวางแผนผังและพัฒนาสถานศึกษา โรงพิมพ์ขนิษฐการพิมพ์และโฆษณา ๒๕๒๑ ๒๓๑ หน้า
The Council of Educational Facilities Planners. Guide for Planning Educational Facilities. Columbus, Ohio, 1976. 164 p.
Asian Regional Institute for School Building Research Sponsored by UNESCO. School Building Design Asia. Sri Lanka, 1972. 304 p.